Stand van zaken brief Stichting Sanquin Bloedvoorziening 2025

Inleiding

Op uw verzoek informeert Stichting Sanquin Bloedvoorziening (***Sanquin***) u in deze brief over de ontwikkelingen in de bloedvoorziening van het afgelopen jaar en enkele onderwerpen die in onze ogen extra aandacht behoeven.

Afgelopen jaar hebben we overal in Nederland weer laten zien hoe Sanquin vormgeeft aan haar belangrijke taak, de Nederlandse bloedvoorziening: met betrokkenheid, deskundigheid, verantwoordelijkheid en samenwerking. Ook onder lastige omstandigheden – van winterse logistiek tot piekmomenten op onze locaties – hielden we de bloedvoorziening op peil. Dat kon alleen dankzij de betrokkenheid van onze donors en de inzet van onze collega's. Samen zorgen we, elke dag, voor veilige en hoogwaardige bloedproducten voor patiënten in heel Nederland.

Een donorcommunity die gezond en trouw is, maximale toegevoegde waarde van onze producten en diensten aan de samenleving en een bedrijfsvoering die op orde is. Dat zijn de drie huidige strategische pijlers waarop het beleid van Sanquin rust. Aan de hand van deze drie pijlers zullen we enkele onderwerpen nader belichten.

Een toegewijde en gezonde donorcommunity

Bloed- en plasma-inzameling

In 2025 verwelkomde Sanquin 64.287 nieuwe donors, waarmee het totaal aantal ingeschreven volbloed- en plasmadonors op ruim 450.000 uitkwam. Vergeleken met 2024 (70.000 nieuwe donors) is het aantal nieuwe donors lager, maar dat is in lijn met de vermindering van het aantal afnamelocaties. Sanquin is alle donors zeer erkentelijk voor hun vrijwillige bijdrage aan de Nederlandse bloedvoorziening.

In 2025 stond de bloed- en plasma-inzameling in het teken van verdere optimalisatie van de inzamelstructuur, groei van de plasma-inzameling en versterking van kwaliteit en continuïteit.

Zowel organisatorisch als operationeel hebben we belangrijke stappen gezet die bijdragen aan de doelstellingen om Sanquin financieel duurzaam te maken.

De plasma-inzameling kende in 2025 een succesvol jaar. Er werd een jaarrecord van 421.000 kilogram plasma ingezameld. In 2026 is het onze ambitie om de sterke groei door te zetten en in 2027 de grens van 450.000 kilogram ingezameld plasma te passeren. Die groei is hard nodig: de vraag naar plasmageneesmiddelen blijft stijgen, met een jaarlijkse groei in Nederland van ongeveer 3% en wereldwijd zelfs van 7%. Tegelijkertijd is er wereldwijd een groot tekort aan plasma. Europa is daardoor sterk afhankelijk van buitenlands (onder andere Amerikaans) plasma. Mede in afstemmening met het ministerie van VWS, vinden wij het belangrijk om die afhankelijkheid van Amerikaans plasma te verminderen en de behoefte om meer zelfvoorzienend te zijn.

Om de ambitieuze plasmadoelstellingen voor 2026 en 2027 te halen, hebben we verschillende initiatieven ontwikkeld om de plasma-inzameling te vergroten; onder andere het project Doneren op maat (zie hieronder), maar ook praktische aanpassingen zoals verruiming van openingstijden voor een aantal afnamelocaties, waaronder zaterdag-openstelling.

De vraag naar erytrocyten (rode bloedcellen) is – in lijn met de trend van de afgelopen jaren – verder afgenomen. In 2025 daalde de vraag met 1% ten opzichte van 2024. We verwachten ook in 2026 een verdere daling. Dit is positief voor de transfusieketen, maar doordat er minder volbloed wordt ingezameld, heeft dit ook als effect dat er minder plasma uit bloed wordt ingezameld, waardoor er meer plasmafereses nodig zijn.

Onderzoek naar veranderende vraag kort houdbare bloedproducten
Sanquin is samen met een representatief deel van de ziekenhuizen een onderzoek gestart naar de afnemende vraag naar erytrocyten (rode bloedcellen). Het vermoeden is dat er terughoudender getransfundeerd wordt en artsen vaak voor alternatieve behandeling zoals een ijzersupplement kiezen. Ook zijn er waarschijnlijk minder bloedproducten nodig omdat er vaker immunotherapie bij de behandeling van kanker wordt toegepast. Deze therapie is veel milder voor het beenmerg dan chemotherapie. Tegelijkertijd worden aan de gevraagde erytrocyten steeds hogere eisen gesteld qua uittypering op bloedgroepen. Ook zien wij dat de vraag naar trombocyten (bloedplaatjes) niet daalt en eerder toe lijkt te nemen. In het onderzoek willen we helder krijgen waarom de vraag naar erytrocyten minder wordt, hoe de vraag naar trombocyten zich zal ontwikkelen, welke patiënten in de toekomst de bloedproducten nodig hebben en wat de kenmerken van die producten moeten zijn.

Doneren op maat
Sanquin is het project 'Doneren op maat' gestart om donors de mogelijkheid te geven om verschillende typen bloedproducten en/of plasma te doneren. Ook kijken we welk type donatie het beste past bij de donor. Door aan onze donorpopulatie deze flexibiliteit te vragen, verwachten wij dat hun donatie optimaal benut wordt en dat wij beter kunnen inspelen op de veranderende behoeften in de bloedvoorziening. Bovendien verwachten we door de donor meer keuze van donatie te geven een positieve invloed op de donatiefrequentie en -bereidheid.

Uittypering bloedgroepen
De bloedgroepenarray, onder meer ontwikkeld binnen Sanquin, is een DNA-test op een chip, die met één druppel bloed maar liefst 366 bloedgroepen van een persoon in kaart kan brengen. Deze ontwikkeling is van belang voor patiënten die donorbloed met een zeldzaam voorkomende bloedgroep of combinatie van bloedgroepen nodig hebben. Onder andere voor patiënten met sikkelcelanemie betekent dit een verbetering in de beschikbaarheid van goed passend donorbloed, waardoor transfusiereacties voorkomen kunnen worden.

In 2025 hebben we deze bloedgroepenarray gevalideerd. Bovendien zijn er voorbereidingen getroffen om in een eerste pilot 15.000 donors helemaal uit te typeren met deze array. Daarnaast is met een andere techniek van ongeveer 800 transfusieafhankelijke sikkelcelpatiënten het volledige bloedgroepprofiel bepaald. Passende donors voor mensen met sikkelcelziekte hebben vaker voorouders uit landen ten zuiden van de Sahara, Suriname of de Antillen. De pilot richt zich dan ook met name op het uittyperen van donors voor deze groep. Voor andere patiënten is het ook noodzakelijk dat meer passende erytrocyten en bloedplaatjesproducten beschikbaar komen. Ook daar gaat de bloedgroeparray voor zorgen.

Donordatamodel
Het Donordatamodel (DDM) is een nieuw sturingsmodel waarmee we sinds 2025 werken. Met de gevalideerde data in dit model krijgen we onder andere beter inzicht in waar potentiële groei in donors zit. Daarop kunnen we dan de inrichting van onze bloedinzameling afstemmen. Dit stelt ons in staat om de donorpotentie maximaal te gebruiken en een zo efficiënt mogelijke inzameling te realiseren. We gebruiken dit DDM al in concrete businesscases, zoals bij de inrichting van de afnamelocaties. Doordat we nu heel gedetailleerd kunnen aangeven hoe een locatie er over tien jaar moet uitzien, kunnen we bijvoorbeeld voorkomen dat we te veel apparatuur aanschaffen, die pas veel later nodig is.

Dit soort kennis helpt om onze organisatie beter in te richten; we kunnen beter bepalen waar we het beste onze wervings- en inzamelingscapaciteiten inzetten, hoe we onze afnamelocaties door het land heen organiseren voor de langere termijn en welk strategisch personeelsbeleid

daarbij nodig is. Het DDM is dan ook een flinke professionaliseringsslag, waardoor Sanquin een meer wendbare organisatie wordt die op basis van gevalideerde data betere beslissingen neemt.

Loyaliteitsprogramma Donors for Life

Doneren is in de kern een altruïstische handeling. Toch geloven we dat een loyaliteitsprogramma een waardevolle aanvulling is om donors te blijven motiveren. Extra waardering draagt bij aan een positieve houding en versterkt het gedrag om te blijven doneren. Het afgelopen jaar is gewerkt aan een nieuw loyaliteitsprogramma, Donors for Life, dat is gericht op erkenning en waardering voor álle donors, ongeacht hun donatiefrequentie en -soort. Dat is de kern. Het programma werkt minder met fysieke waarderingen, zoals in het oude loyaliteitsprogramma, maar zet juist meer in op activiteiten, beleving en events. De ambitie is om een persoonlijke relatie met de donor op te bouwen en te behouden in alle fasen van de donorreis, onder andere door meer in te spelen op bijzondere gebeurtenissen in die donorreis.

CRM-systeem PeliCare

Het nieuwe Customer Relationship Managementsysteem (CRM) PeliCare, om donorcontacten optimaal vast te leggen en verder te personaliseren, is in 2025 ingericht. De eerste functionaliteiten zijn ook in gebruik genomen en we hebben voorbereidingen getroffen voor de aansluiting van de bloedinzameling op het CRM-systeem. In 2026 wordt PeliCare verder gefinetuned en uitgebreid met nog een aantal functies. We willen uiteindelijk tot een 360°-beeld van de donor komen, zodat deze door de organisatie heen goed herkenbaar is en we met onze communicatie beter kunnen inspelen op persoonlijke details. Dit zorgt voor meer donortevredenheid, donorbehoud en kostenbeheersing.

Maximale toegevoegde waarde voor de maatschappij

Sanquin heeft een grote afdeling Research met circa 130 onderzoekers, van wie 17 hoogleraren en 95 promovendi en postdocs. Dankzij onze research- en development activiteiten kunnen we levensreddende producten en diensten ontwikkelen en verbeteren. Zo wordt elke gedoneerde druppel bloed optimaal benut. Als onderzoeks- en kennisinstituut delen we dezelfde missie als onze bloedvoorziening: levens redden en verbeteren door veilige bloedproducten te leveren en baanbrekend onderzoek naar bloedziekten te verrichten.

Ons onderzoek leidt tot:

- verbetering van bestaande bloedproducten
- vermindering van het gebruik van bloedproducten
- ontwikkeling van nieuwe bloedproducten

- het in stand houden van een gezonde en diverse donorpopulatie

Onze onderzoeksafdeling is uniek, omdat wij direct kunnen werken met de grondstof bloed: rode bloedcellen, afweercellen, bloedvormende stamcellen, plasma-eiwitten en bloedplaatjes. Bovendien beschikken wij over unieke kennis over bloed, de rode biotechnologie, die minder aanwezig is in de academische ziekenhuizen. Daarnaast is onze grote donorpopulatie een afspiegeling van de Nederlandse samenleving en kan deze betrokken worden bij gezondheidszorgonderzoek.

Ons baanbrekend onderzoek binnen een unieke setting leidt ook tot internationale erkenning. Een tekenend voorbeeld is de selectie die de editorial board van Transfusion Medicine Reviews jaarlijks maakt van de tien meest invloedrijke wetenschappelijke publicaties op het gebied van transfusiegeneeskunde. Afgelopen jaar stonden in deze Top-10 maar liefst drie artikelen waaraan Sanquin-onderzoekers een belangrijke bijdrage hebben geleverd. Daarnaast kreeg een vierde Sanquin-publicatie een 'honourable mention'.

De erkenning door Transfusion Medicine Reviews betrof onderzoeken naar sneller herstel van ijzer- en hemoglobinewaarden bij donors via gerichte ijzersuppletie, naar betere besluitvorming rond trombocytentransfusies bij te vroeg geboren baby's, en naar een nieuw DNA-platform waarmee 366 bloedgroepen snel en nauwkeurig kunnen worden getypeerd. Deze studies zijn belangrijk omdat ze direct bijdragen aan donorgezondheid, gepersonaliseerde en veiligere transfusiezorg en nauwkeurigere matching tussen donor en patiënt.

Wij waarderen dat uw ministerie ook het onderzoek van Sanquin noodzakelijk vindt voor een doelmatige bloedvoorziening voor nu en in de toekomst. We hebben in het kader daarvan duidelijke afspraken gemaakt ten aanzien van onderzoek dat noodzakelijk is voor een adequate uitvoering van de wettelijke taken en welke niet, en de wijze van financiering daarvan.

Operational excellence

HORIZON 2030

De combinatie van dalende vraag naar rode bloedcellen en stijgende zorg- en loonkosten binnen het huidige bekostigingsmodel zet onze financiële positie onder druk en vraagt om andere afwegingen en koerswijzigingen. Wij zijn in 2025 gestart met het programma HORIZON 2030 om deze uitdagingen het hoofd te bieden en te zorgen dat Sanquin in 2030 een (financieel) duurzame organisatie is.

Binnen het programma HORIZON 2030 werken we aan twee zaken:

- Kosten voorkomen, kosten besparen en waarde creëren.

Dit programma richt zich op 'zinnig en zuinig werken' waarbij we kosten voorkomen, kosten besparen en meer waarde creëren, onder andere door fundamentele optimalisatie van onze werkprocessen. Door het slimmer gebruikmaken van mensen en middelen en door onze processen efficiënter in te richten, willen we meer waarde creëren in de organisatie, met behoud van kwaliteit en veiligheid.

- Aanpassen huisvestingsstrategie voor de afnamelocaties.

Dit programma richt zich op het in kaart brengen van de benodigde wijzigingen in vaste en mobiele afnamelocaties. De veranderingen in de vraag naar bloedproducten en plasma, maar ook verbouwingen en sloopplannen bij een aantal ziekenhuizen en verhuurders, maken dat een flink aantal afnamelocaties moeten gaan verhuizen. Dat leidt tot een behoorlijk investeringsprogramma in de komende vijf jaar. In 2026 en 2027 staan al negen verplaatsingen op het programma. Als onderdeel van Horizon 2030 kijken we ook of we kunnen besparen op de kosten van nieuwe locaties en verbouwingen.

Toekomstbestendige huisvesting

Met het programma StraVa (strategisch vastgoed) werkt Sanquin aan een optimale en toekomstbestendige operationele keten, van afname tot ziekenhuis. Aanleiding voor het programma is onder andere de verouderde en ontoereikende huisvesting voor Bewerking, Uitgifte en QC in Amsterdam en Nijmegen.

De eerste fases van StraVa zijn in 2025 afgerond:

- We hebben de uitgiftelocaties Eindhoven en Maastricht gesloten en de activiteiten samengebracht in één nieuwe locatie in Weert.
- De uitgiftelocatie Nijmegen is gesloten en de activiteiten zijn ondergebracht in de bestaande locatie Deventer, die daarvoor verbouwd is.
- In juni 2025 is onze nieuwe operationele site in Elst succesvol opgeleverd en in gebruik genomen; hier zijn Bewerking, QC en Logistiek ondergebracht (ook deze afdelingen hebben de locatie in Nijmegen verlaten).

Voor de unit Bewerking, Uitgifte, QC die momenteel gevestigd zijn op de Plesmanlaan in Amsterdam wordt momenteel een geschikte locatie gezocht in het zoekgebied Groot-Amsterdam. De nieuwe locaties voldoen aan onze duurzaamheidseisen en geldende wet- en regelgeving. Bovendien bieden deze locaties ruimte om (kwalitatief) te groeien, investeringen in nieuwe apparatuur te doen en processen logischer in te richten.

Ten aanzien van het hoofdkantoor met de ondersteunende diensten en de afdeling Research heeft de Raad van Bestuur uitgesproken dat zij de intentie hebben om het hoofdkantoor over enkele jaren te verhuizen naar een terrein dichtbij een UMC. Een locatie in de buurt van een UMC biedt kansen voor zowel inhoudelijke als materiele synergie en specifiek voor Research bevordert het de strategische wetenschappelijke samenwerking. Het vertrek van deze afdeling op de Plesmanlaan betekent ook dat de verdere ontwikkeling van de Health & Innovation District (HID) niet realistisch meer is. De gebouwen aan de Plesmanlaan zullen worden verkocht.

Huisvesting afnamelocaties

Huisvesting
In 2025 had Sanquin 39 vaste afnamelocaties. Regelmatig verandert er een locatie vanwege het einde van een huurovereenkomst. Telkens kijken we kritisch waar Sanquin zich het beste kan vestigen. In 2026 zullen we een nieuwe huisvestingsstrategie voor de afnamelocaties tot 2030 opstellen.

Binnen het netwerk van afnamelocaties hebben we een aantal wijzigingen doorgevoerd, die bijdragen aan een efficiëntere inzet van de capaciteit en een toekomstbestendige spreiding van inzamellocaties:

- De bloedafnamelocatie Roermond is per 1 juli 2025 gesloten.
- De locatie Valkenburgerstraat in Amsterdam is gesloten en er zijn voorbereidingen getroffen voor nieuwbouw aan de Anne Frankstraat in Amsterdam (die op 9 februari 2026 is geopend).
- Op 20 januari 2025 is een nieuwe locatie in Hengelo geopend, waarin de activiteiten van Enschede en Hengelo zijn samengevoegd.
- In zowel Enschede als Roermond zijn mobiele afnamelocaties geopend voor volbloeddonors.
- Er is een nieuwe mobiele afnamelocatie (MAL) opgeleverd.
- Het concept plasma-only (het Powerbank- concept in Utrecht) zal niet verder worden voortgezet. De Powerbank wordt namelijk te zijner tijd een hybride locatie, waar donors zowel bloed als plasma kunnen doneren. Dit pas beter bij de behoefte van donoren.

Prothya
Een deel van de wettelijk taken in de Wibv is de zorg voor het beschikbaar stellen van plasmageneesmiddelen in Nederland. Daartoe wordt in Nederland plasma ingezameld dat vervolgens wordt gebruikt voor productie van plasmageneesmiddelen voor Nederlandse patiënten. Stichting Sanquin heeft deze laatste taak, met goedkeuring van het ministerie van VWS, sinds 2020 voor een bepaalde periode uitbesteed aan Prothya Biosolutions Netherlands

BV (***Prothya***). Sinds 2020 was Prothya voor het merendeel van de aandelen in handen van een consortium van buitenlandse investeerders. In 2025 heeft Accord Plasma B.V., een in Nederland gevestigde dochter van het Indiase Intas Pharmaceuticals Limited, 100% van de aandelen in Prothya overgenomen van deze groep investeerders. Stichting Sanquin heeft haar prioriteitsaandeel in Prothya behouden, waardoor Sanquin zeggenschap heeft over de uitvoering van de wettelijke taak.

Weerbaarheid

Mede met de komst van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten en de Cyberbeveiligingswet heeft Sanquin zich afgelopen jaar ook wederom beziggehouden met het versterken van de continuïteit van de essentiële diensten die Sanquin levert. Verschillende stappen zijn aangescherpt in het kader van risico- en crisismanagement, cyberbeveiliging en bedrijfscontinuïteit om in lijn met deze wetten te opereren. Ook heeft Sanquin afgelopen jaar samen met Defensie verschillende scenario's uitgewerkt in het geval van een grootschalig conflict. Er is bekeken hoe de bloedinzameling en daarmee de bloedvoorraad tijdig vergroot kan worden, zodat er voldoende (vol)bloedproducten beschikbaar zullen zijn voor inzet bij defensie. We hebben ook inzichtelijk gemaakt wat de consequenties zijn van deze mogelijk toenemende vraag voor de Nederlandse civiele bloedvoorziening. Ruim van tevoren extra bloed inzamelen is namelijk geen optie, vanwege de beperkte houdbaarheid (maximaal 35 dagen) van rode bloedcellen. Daarom moeten we voorbereid zijn op een mogelijk (acute) verhoogde vraag naar bloedproducten.

De afdeling Research houdt zich ook bezig met weerbaarheid en richt zich op verschillende onderzoeksactiviteiten die de beschikbaarheid van bloedplaatjes moeten garanderen. Bloedplaatjes transfusies worden gegeven om ernstige bloedingen te voorkomen. Door daling naar de vraag van rode bloedcellen wordt er steeds minder volbloed ingezameld waardoor ook minder bloedplaatjes ter beschikking komen. Bovendien zijn bloedplaatjes kort houdbaar (maximaal 5 tot 7 dagen), waardoor relatief snel tekorten kunnen ontstaan. De activiteiten van de afdeling Research moeten leiden tot efficiënter en beter gebruik van bloedplaatjes na transfusie, maar ook op het efficiënter verkrijgen van betere plaatjes.

Financiën

Sanquin is zich ervan bewust dat zij als landelijke organisatie als monopolist voor bloed, plasma en bloedcellen niet door marktwerking tot doelmatigheid gedwongen wordt. Sanquin voelt vanuit haar missie en visie wel degelijk de verantwoordelijkheid om doelmatigheid en efficiëntie te verhogen en waarborgt dit door middel van haar financiële verantwoordingsplicht. Conform de Wibv wordt jaarlijks het beleidsplan van Sanquin, inclusief de begroting, ter goedkeuring aan de minister van VWS voorgelegd. Sanquin zet zich continue in om zodanige keuzes te

maken dat haar wettelijke taken met zo matig mogelijke inzet van middelen uitgevoerd worden.

De totale kosten van kort houdbare bloedproducten zijn de afgelopen 5 jaar minder gestegen dan de inflatie. De prijsstijging van de bloedproducten in 2025, ten opzichte van de begroting 2024, bedraagt 3,93%. Deze stijging is gelijk aan de voor Sanquin relevante indexatie van het Zvw-uitgavenkader voor medisch-specialistische zorg.
De stijging van de prijzen van de bloedproducten in 2026 ten opzichte van de begroting 2026 is 4,1% (inclusief 1.3 ppt effect van een dalende ery afzet op de plasmatoeslag per eenheid ery). Deze stijging bestaat uit 2,8% conform de voor Sanquin relevante indexatie van het Zvw-uitgavenkader voor medisch-specialistische zorg plus een stijging van 1,3% welke verband houdt met een stijging van de plasmatoeslag per eenheid ery als gevolg van de dalende ery afzet. Door de daling van de ery afzet moet deze plasmatoeslag over minder eenheden verdeeld worden, waardoor de plasmatoeslag per eenheid stijgt.

De verkoopprijs van het plasma is langjarig vastgesteld met goedkeuring van de minister en wordt jaarlijks geïndexeerd. Deze prijs dekt echter niet de kosten van inzameling en verwerking. Het verschil tussen de prijs waartegen Sanquin het plasma levert aan Prothya en de kostprijs daarvan wordt als toeslag op de prijs van bloedproducten verwerkt. Sanquin zet zich voortdurend in om door hogere inzameling de kostprijs van plasma – en daarmee de plasmatoeslag – te verlagen.

Meer plasma inzameling is nodig om tegemoet te komen aan de toenemende behoefte aan immunoglobulinen en de politieke wens om in Nederland meer zelfvoorzienend te zijn. Daarnaast leidt de afnemende behoefte aan rode bloedcellen en daarmee een lager volume recovered plasma ook tot de noodzaak extra – maar duurder – afereseplasma in te zamelen.

Met het toenemen van de hoeveelheid ingezameld plasma doemt er wel een probleem op. Ofschoon we ons inspannen om de totale plasmatoeslag op de bloedprijs niet toe te laten nemen door efficiency maatregelen, betekent een dalende erytrocyten afzet en de behoefte om in Nederland zelfvoorzienend te zijn dat de plasmatoeslag per eenheid erytrocyten (fors) stijgt waarbij het streven om de bloedprijs onder controle te houden niet meer zonder meer haalbaar is. In 2024 heeft Sanquin een nieuwe indexeringsafspraak voor de plasma leveringsovereenkomst kunnen maken met Prothya die in deze tijd van hoge inflatie beter passend is. Sanquin heeft hierdoor en door het nemen van efficiencymaatregelen de afgelopen jaren de totale plasmatoeslag nagenoeg gelijk weten te houden.

Sanquin is u zeer erkentelijk dat u goedkeuring heeft gegeven om voor het jaar 2026 en 2027 de plasmatoeslag buiten de indexatie van de bloedprijs te houden. Ondanks de inspanningen van Sanquin, zal de begroting van Sanquin, via de door het ministerie gehanteerde maximale indexatie, na die periode zwaar onder druk komen te staan. Het is derhalve van groot belang dat de plasmatoeslag op een andere wijze gefinancierd gaat worden, zodat de prijs van kort houdbare bloedproducten niet meer belast wordt met de inzamelingskosten van plasma.

***